

Stroperij bewijst noodzaak bescherming Steenarend

Hero Moorlag

In De Takkeling 9(1) vertelde ik dat het project Bescherming Steenarend Grote Fatra van onze werkgroep Natuur en Milieu van Stichting Stedenband Hoogeveen-Martin is opgenomen in het Twinning Fund van Milieucontact Oost-Europa. Namens Správa Vel'ká Fatra (Beheer Grote Fatra) in Vrútky verzorgde Ginger Molitor op 28 mei in Amsterdam voor Milieucontact een presentatie over het project. Ze had de volledige documentatie bij zich van de aanhouding van een Tsjechische stroper die op 4 mei een jonge Steenarend en eieren uit diverse rots- en boomnesten had gestolen. De aanhouding werd in het journaal van de Slowaakse televisie getoond. Het klinkt wrang, maar een betere promotie van ons project is nauwelijks denkbaar.

In de namiddag van vrijdag 4 mei meldde de bewaker van het steenarendnest nabij het bergdorp Liptovsky Revuce aan de oostkant van de Grote Fatra dat de nestboom werd beklommen door een ongenode gast. Omdat hij niet was bewapend (medewerkers van Správa zijn dat wel), schakelde hij via de door ons bekostigde verbindingssystemen zowel Metod Macek van Správa als de politie van de Liptov-regio in en liet de dief zijn gang gaan. Voortdurend hield hij contact met de politie die het dal inmiddels had afgezet. De man werd in zijn luxe Skoda staande gehouden en moest zijn kofferbak openen. Daarin werden de volgende zaken aangetroffen: professioneel klimtuig, kaarten waarop gedetailleerd acht steenarendnesten stonden aangegeven, enkele verrekijkers, een soort thermosdoos om grote eieren te vervoeren en een rugzak met een schreeuwend arendjong (Foto 1).

Foto 1. Het geroofde jonge arendje, temidden van spullen van de Tsjechische valkenier, 4 mei 2001. *The Golden Eagle chick, robbed in Slovakia by a falconer from the Czech Republic, 4 May 2001.*

De man werd aangehouden en geboeid. Hij verklaarde valkenier te zijn en in Tsjechië een fokkerij voor grote roofvogels te bezitten. Omdat het fokken van Steenarenden de laatste jaren weinig succes opleverde, had hij in Slowakije zijn geluk in de natuur beproefd. Van de twee jongen had hij het grootste uit het nest gehaald, zodat het kleinste jong niet door káinisme om het leven zou komen. Op het politiebureau vertelde hij echter ornitholoog te zijn. Hij wilde in Slowakije roofvogels bestuderen en was bij toeval tegen het boomnest van de Steenarend aangelopen, waarna hij medelijden had gekregen met het kleinste jong. Metod Macek zegt hierover: “Toen hij dat vertelde, was het of hij mij in m’n gezicht uitlachte.” In het weekend ging de in beslag genomen mobiele telefoon van de Tsjech twee keer over. Iemand informeerde naar de uitgehorsde arenden. De politie vermoedt dat een netwerk van stropers in Slowakije aan het werk is. Uit niet-bewaakte nesten in de Tatra’s en de Fatra’s zijn in het voorjaar eieren gestolen. Omdat in het nest van het paar bij Liptovsky Revuce de laatste jaren geen jongen waren grootgebracht, had Správa dit jaar tot ad hoc-bewaking besloten. Een gouden greep!

Genetische vingerafdruk

Tegen de avond van 4 mei arriveerde de Staatssecretaris van Milieuzaken in Liptovsky Mikulas. Hij wilde persoonlijk worden geïnformeerd over de stroperij. Het hoofd van het Centrum voor Natuurbescherming in deze stad vertelde hem het volgende. Sinds honderd jaar komen door stroperij en afschot geen Steenarenden meer in de Tsjechische natuur voor. Men probeert sindsdien Steenarenden in gevangenschap te laten broeden om de jongen aan rijke Tsjechen en Duitsers te verkopen. In grote kooien achter villa’s zijn de arenden een statussymbool. In Slowakije leven 71 paar Steenarenden in de vrije natuur, waarvan 55 paar broeden. Ieder jaar komen Tsjechen eieren stelen. Eén ei levert het ongelofelijk hoge bedrag van 320.000 Slowaakse kronen op (c. f 13000.-). Een op heterdaad betrapte dief kan volgens de Slowaakse wetgeving twee jaar worden vastgehouden gedurende het gerechtelijk onderzoek. Daarna kan hij worden veroordeeld tot vijf jaar detentie. Bij uitlevering aan Tsjechië krijgt een eierdief in eigen land twee maanden hechtenis. De natuurbeschermers tegen de staatssecretaris: “Als we deze zaak niet goed aanpakken, zijn er over enkele jaren geen Steenarenden meer in Slowakije. De hoge straf volgens onze wetgeving moet afschrikken.” Politie, staatssecretaris, de plaatselijke natuurbescherming en Správa hebben besloten de man pas uit te leveren, als eerst van alle roofvogels in zijn fokkerij in Tsjechië een genetische vingerafdruk is gemaakt. Hij moet eerst bewijzen dat zijn roofvogels in gevangenschap zijn geboren. Overigens drongen vooral de bewakers van steenarendnesten aan op berechting in Slowakije. Zij willen het resultaat van hun dagen- en nachtenlange bewakingsactiviteit onder barre weersomstandigheden zien beloond met een veroordeling en daadwerkelijke hechtenis.

Foto 2. De aangehouden 51-jarige Tsjech Josef K. wordt door de politie afgevoerd; kort tevoren had hij een jonge Steenarend uit het nest geroofd. *The 51-year old Czech Josef K. is apprehended by the local police after illegally taking a nestling Golden Eagle in Slovakia.*

Van het uitgehorste jong, inmiddels Florian gedoopt, is een genetische vingerafdruk gemaakt. Op 5 mei besloot Metod het jong niet terug te plaatsen. Het vrouwtje Steenarend bleek daarvoor teveel gestresst. Het jong is geplaatst in een rotsnest waaruit eind april de eieren waren gestolen. Dit ouderpaar was enigszins tot rust gekomen. Later in het broedseizoen bleek de adoptie te zijn geslaagd.

Arend en beer

Boswachter Metod Macek maakte van de gelegenheid gebruik om zowel tegenover de verslaggevers van de krant als van de televisie 'zijn' Steenarenden te promoten. Gepassioneerd vertelt hij: "Steenarenden beginnen met hun baltsvluchten in februari. Het is schitterend natuurtheater. Hoog in de lucht presenteert het mannetje zich aan het vrouwtje. Samen vallen ze naar de aarde met samengebalde klauwen. Dat herhaalt zich gedurende enkele weken. Samen herstellen ze het nest en paren. In maart zit het vrouwtje te broeden. Maart is voor ons de moeilijkste tijd, want dan komen de eierdieven. We zitten dag en nacht in de buurt van het nest en bedenk wel dat het broed de derde dag erg hard wordt en de nachten bitter koud zijn. Meestal zijn we met z'n tweeën, zodat we wat kunnen slapen. Op een nacht waren we allebei in slaap gevallen op de rand van een rotsplateau dichtbij het nest. Om vijf uur werden we wakker. Tien meter verderop stond een bruine beer naar ons te kijken. We konden geen kant op. Toen hij zich op zijn achterpoten oprichtte, lieten we ons op onze sokken van de rots vijftig meter naar beneden glijden. Een uur later kwamen we voorzichtig terug. De beer was verdwenen en had zelfs onze slaapzakken niet aangeraakt. Een andere keer stond ik op een hoog punt. Er cirkelde een grote Steenarend, een vrouwtje. Plotseling dook ze naar een plek op de berghelling. Door

de kijker zag ik daar een flinke beer. De arend begon om zijn kop te cirkelen. Blijkbaar had de beer prooi. Hij keek een paar keer naar de arend en verdween in het bos, waarna de arend in het gras op de prooi dook. Eén keer zag ik een Steenarend met een vos in zijn klauwen langs een berghelling vliegen." Daarna vertelt Metod welke mogelijkheden er zijn voor het uitgehorste jong.

Nationaal project

Eerst met Milieucontact in Den Haag, later onderling in Hoogeveen, hebben we veel gesproken over de besteding van de subsidie, maar vooral over organisatie en continuïteit van het project. Ginger Molitor van Peace Corps vertrekt volgend jaar naar de USA. Ze is dan vier jaar in Slowakije geweest, de maximale tijd voor iemand van Peace Corps. Ze wil haar werk afsluiten met de oprichting van een milieucentrum in Nécipaly bij Martin. Het centrum is bedoeld als ontmoetingsplaats voor schoolkinderen. Hun onderwijzers hebben inmiddels drie door Ginger geschreven lesbrieven ontvangen over de natuur in de Turiecvallei, het wetland langs de Turiec-rivier bij Martin. Daarnaast heeft Ginger altijd met raad en daad de medewerkers van Správa bijgestaan. Om de organisatie op gang te houden en daarmee het project te continueren en meteen een nationaal karakter te geven, raadt Ginger aan NGO's van beide landen in te schakelen. In Slowakije Skupina pre Vyskum a Ochranu Dravcov a Sov (SVODAS) of Werkgroep voor Onderzoek en Bescherming van Roofvogels en Uilen, zeg maar de Slowaakse WRN, en in ons land Vogelbescherming Nederland in Zeist. Wellicht trekt een nationaal project grotere sponsors aan. Een terzake kundige Nederlandse NGO kan onze Slowaakse vrienden informeren over de bescherming van onze roofvogels en in overleg handreikingen geven voor continuering van het project. Als werkgroep gaan we ons project in groter verband promoten. Er moet veel werk worden verzet eer alle Steenarenden en Slechtvalken in Slowakije voldoende zijn beschermd. De subsidie van Milieucontact, het geld van WRN-leden en bedragen die we van de Martina de Beukelaarstichting ontvingen, totaal bijna f16.000.-, worden gebruikt voor aanschaf van een volledige uitrusting voor videobewaking van één steenarendnest, een telescoop en klimtuig. Het megaplan van Metod voor 24-uursbewaking van 7 steenarend- en 3 slechtvalknesten is begroot op ruim zestigduizend gulden. We gaan dus onvermoeid door!

(Laatste nieuws: de Tsjechische stroper is door de rechtbank in Zilina veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf op grond van 'misdaden tegen de gemeenschap'. Vooralsnog is Slowakije niet van plan de man aan Tsjechië uit te leveren.)

Adres: De Aak 108, 7908 EK Hoogeveen.